

UiO : **Institutt for helse og samfunn**
Det medisinske fakultet

Kva er etikk?

Innføringsseminar 2016

Reidun Førde

Senter for medisinsk etikk, UiO

Etikk er ”inne”

- Er det bra?
- Kan det vere dårleg?

Etikk handlar om arbeid med verdiar

- Verdiar knytta til
 - Helsepersonell, enkeltindivid og profesjonelt
 - Pasient / pårørende
 - Relasjonar
 - Arbeidsplassar («kulturar»)
 - Samfunn

Etikkarbeid er bl.a. refleksjon over verdispørsmål

- Kva er ein god sjukepleiar/lege?
- Kva er eit godt lege-pasientforhold?
- Kva er ei god helseteneste?
- Kva er riktig å gjere?
- Kva er eit godt samfunn?

Men etikkarbeid er også

- Å identifisere verdier som ofte er implisitte
for eks:

I kulturen på arbeidsplassen

«Sannheter» / tatt-forgitt-heit

Det er viktig å forstå kva etikk er og kva vi vil med arbeidet

1. For å utvikle gode verktøy for arbeidet
2. For å arbeide med dei riktige tinga!

Fallgruber:

- Etikk blir alt som er vanskeleg
- Ein gir seg i kast med ting ein kan for lite om (og som andre kan bedre)

«Etikk er ikkje»

- Faglege spørsmål?
- Jus?
- Moralsk peikefinger?
- Straffe-og etterforskningsarbeid

Er etikk svaret her?

- Det blir oppdaga at ein ansatt forsyner seg fra medisinskapet
- Bakvakta på ein avdeling vegrar seg for å rykke ut på natta når primærvakta ringer
- Ein lege har gitt ein pasient som ønskjer å ta sitt eige liv resept på legemidlar han kan bruke

Def I: Etisk dilemma / problem

Når det er tvil, usikkerheit og uenigheit om kva som er gode og riktige løysingar

”Når gode hensyn / verdier konkurrerer”

Ex:

- Skal pårørende bestemme behandling når pas er døande?
- Er det riktig å tvangsbehandle ein pasient som skremmer medpasientar på sjukeheim?

Def II: Etikk er refleksjon over moral / verdier

Forutset: Tid, lyst og evne til å tenke (kritisk) over praksis

- For å avdekke / sette ord på og vekke verdiane som står på spel

Ex.

- Bruk av tvang, styrer implisitte verdier kulturen?
- Synet på demens, kva er eit leveverdig liv?
- Kvifor skal vi tilby omskjering hos guttar?
- Korleis taklar vi ueinigheit og kritikk hos oss?

Def III: Etiske problem oppstår når profesjonelle verdier kjem på strekk og vi blir bevisste på det

- Moralsk stress

Når ein ikkje KAN gjere det ein veit ein bør gjere.

Ex:

Ressursmangel

Kollegiale forhold

Ledarane bestemmer "uetiske" tiltak

Def IV: Etikkarbeid er også utvikling av gode holdningar

Viktigare di svakare målgruppa vi arbeider med er

Ex.

- Å sjå individet i pasienten - fremje verdigheit
- Respekt for pasientens grenser
- Følsomheit.
- Mot til å seie frå når noe er galt (og mot til å ta i mot kritikk)
- Mot til å innrømme tvil og usikkerheit

Medisinsk etikk sine tre søyler

- Forskningsetikk
- Klinisk medisinsk etikk
- Medisin og samfunn / Organisering og ledelse

Etikk er meir enn glasur

- Krev tid
- Krev kunnskap
- Krev systematikk
- Krev evne til å sleppe til motforestillingar
- Krev mot
- Er tverrfagleg
- Kan true makta og derfor vere kontroversiell

82 år gammel mann, blant anna med hjertesvikt og moderat demens, innlagt sjukeheim

I løpet av 14 dagar: Skrantar, forvirra, tungpusten.

Pårørande bekymra. Tilsynslege tilkalla: «Far har alvorleg hjertesvikt». Intet kan gjerast, berre symptomatisk behandling.

Pårørande vil at noe skal gjerast, far har framleis glede av livet, kontakt med barnebarn etc. Pårørande føler at dei ikkje når fram: "Dere må godta livets gang". Pårørande føler at staben møter dei med uvilje.

Pas. dør etter 14 dagar. Familien vil ha journalen utlevert, får den ikkje. Forlangar så obduksjon.

Obduksjonen viser lungebetennelse.

Pårørande går til Norsk pasientforening og Helsetilsynet

Kva var det etiske problemet her?

Var det eit etisk problem?

Viss du hadde vore helsepersonell på denne institusjonen, kva ville du ha gjort?